

Notat om registrering af ynglefugle i BioCirc's projektområde Jammerbugt Go Green, 2024.

Notat fra Tidal Consult

Dato: 1.november 2024

To Bomlærker i en pilebusk i projektområdet.

Udarbejdet af Lars Maltha Rasmussen, Tidal Consult.

Rekvirent: COWI

Tidal Consult
CVR. Nr. 37390054
Larsmaltha2156@gmail.com
www.larsmaltha.dk

Indhold

Indledning	3
Metoder	7
Resultater og vurdering af projektets potentielle påvirkning af ynglefuglene.....	8
Litteratur	19

Bedes citeret:

Rasmussen, L.M. 2024. Notat om registrering af ynglefugle i BioCirc's projektområde Jammerbugt Go Green, 2024. Notat fra Tidal Consult til COWI. 19 s.

Figur 1. Jagtinteresserne er store i området, hvor der er mange foderpladser til det jagtbare vildt. Her fodres fasaner i kanten af Vildmosen.

Indledning

BioCirc Group ApS ønsker at gennemføre et projekt med opførelse af et biogasanlæg med tilhørende fangst af CO₂, et anlæg til fremstilling af græsprotein og et solcelleanlæg. Indenfor projektområdet er der allerede opnået VVM-tilladelse til at opføre 15 vindmøller, i et separat projekt med en anden projektejer. Projektområdet er indmeldt som et potentielt område til statsligt udpeget energipark.

COWI v/ Per Filskov, har ønsket en undersøgelse af forekomsten af ynglefugle i projektområdet øst for Pandrup i Jammerbugt Kommune, hvor der planlægges opstilling af vindmøller og solceller.

Projektområderne er ca. 745 ha stort, og udgøres fortrinsvis af store marker. Inden for området er flere gårde med haver, og derudover et par større parkagtige beplantninger og en lille granplantage. Internt i projektområdet og langs områdets afgrænsning er der en-rækkede læhegn med buske og træer (Figur 3), samt en mindre beplantning med energipil. Der er kun få vådområder i projektområdet (Figur 4). For en detaljeret beskrivelse af de beskyttede vådområder henvises til Rasmussen (2024).

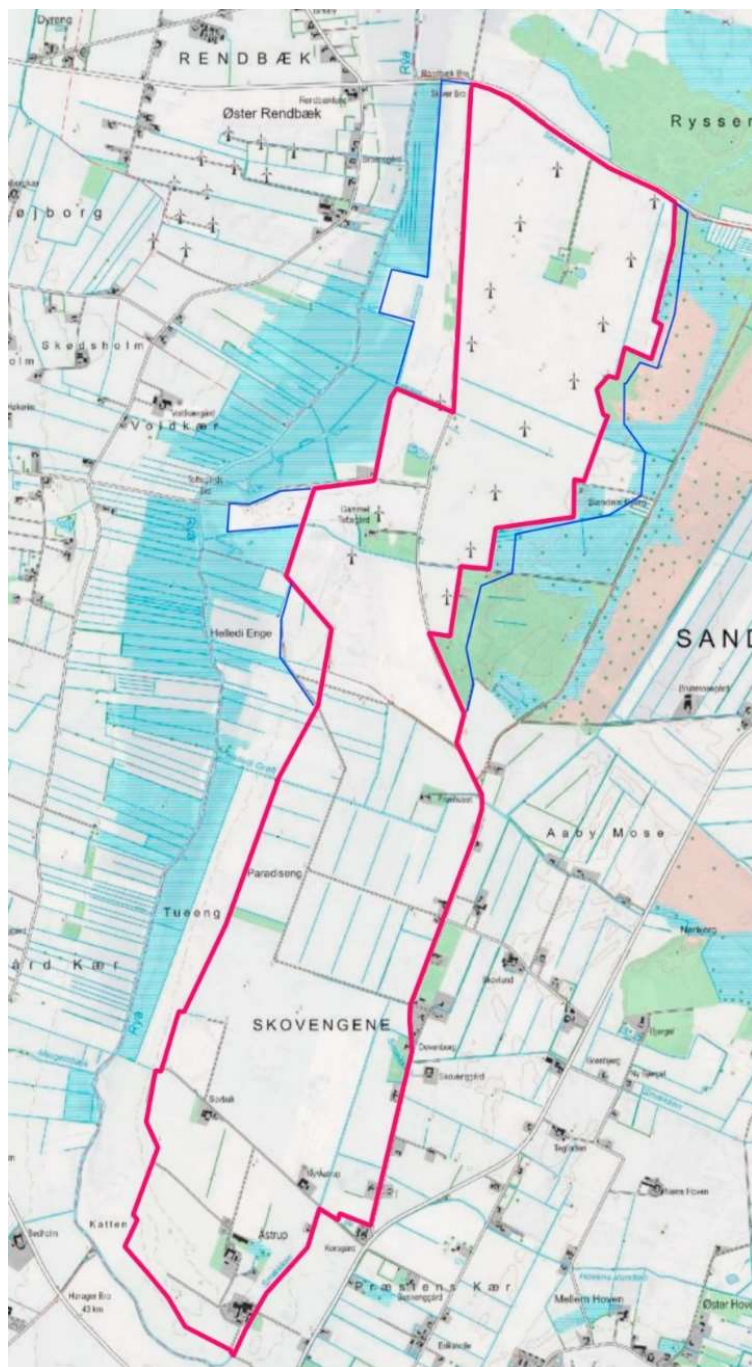
Afgrøderne udgøres af græs, raps, kartofler og kornafgrøder. Randarealerne til projektområdet er på ca. 18 km. Mod nordøst og nord grænser projektområdet op til naturbeskyttede arealer i Store Vildmose.

Feltundersøgelserne skal tilvejebringe viden om tilstedeværelsen af fredede, beskyttede eller rødlistede arter, med henblik på udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurderingen for projektet.

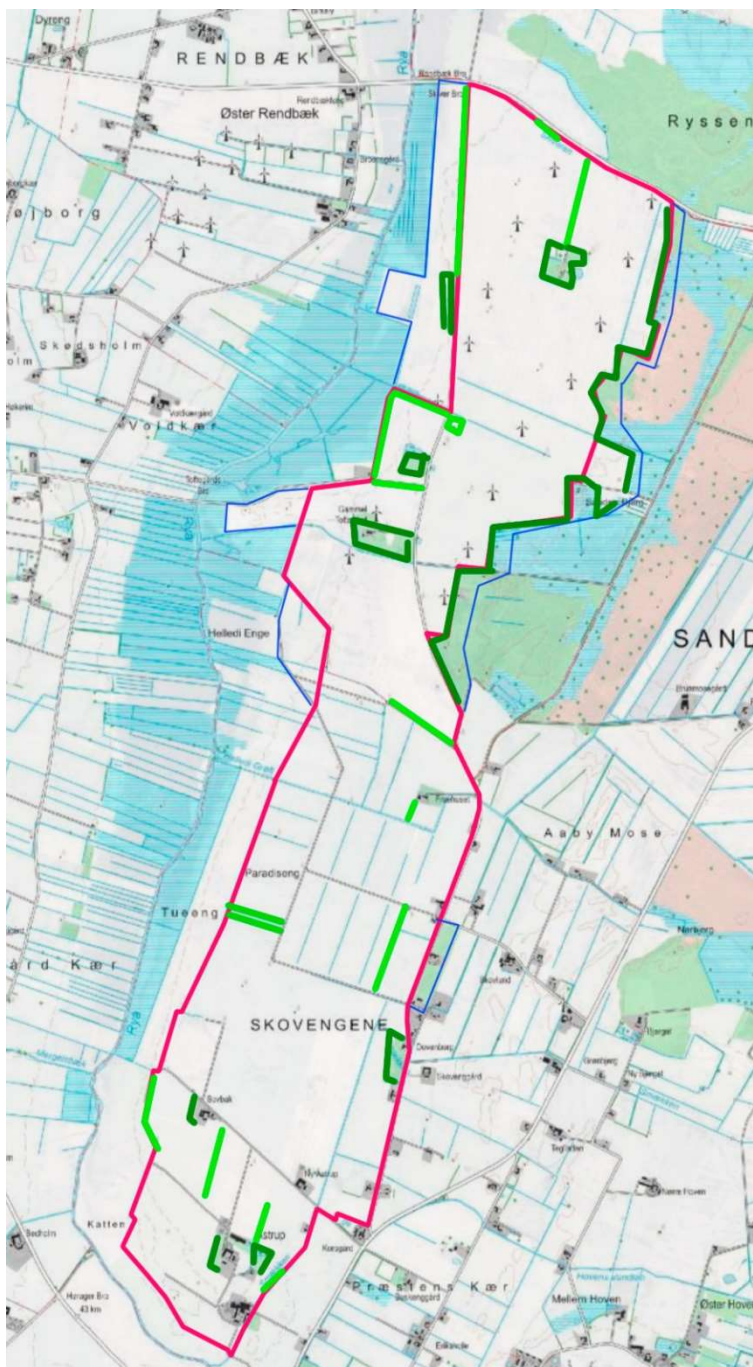
Denne rapport beskriver resultaterne af registreringer af ynglefugle i 2024. Resultaterne er præsenteret i form af tabeller og udbredelseskort for de registrerede arter af fugle.

Ynglefugle er også registreret i nogle afgrænsede tilstødende områder, hvor de kan tænkes at bruge projektområdet som fourageringsområde (Figur 2).

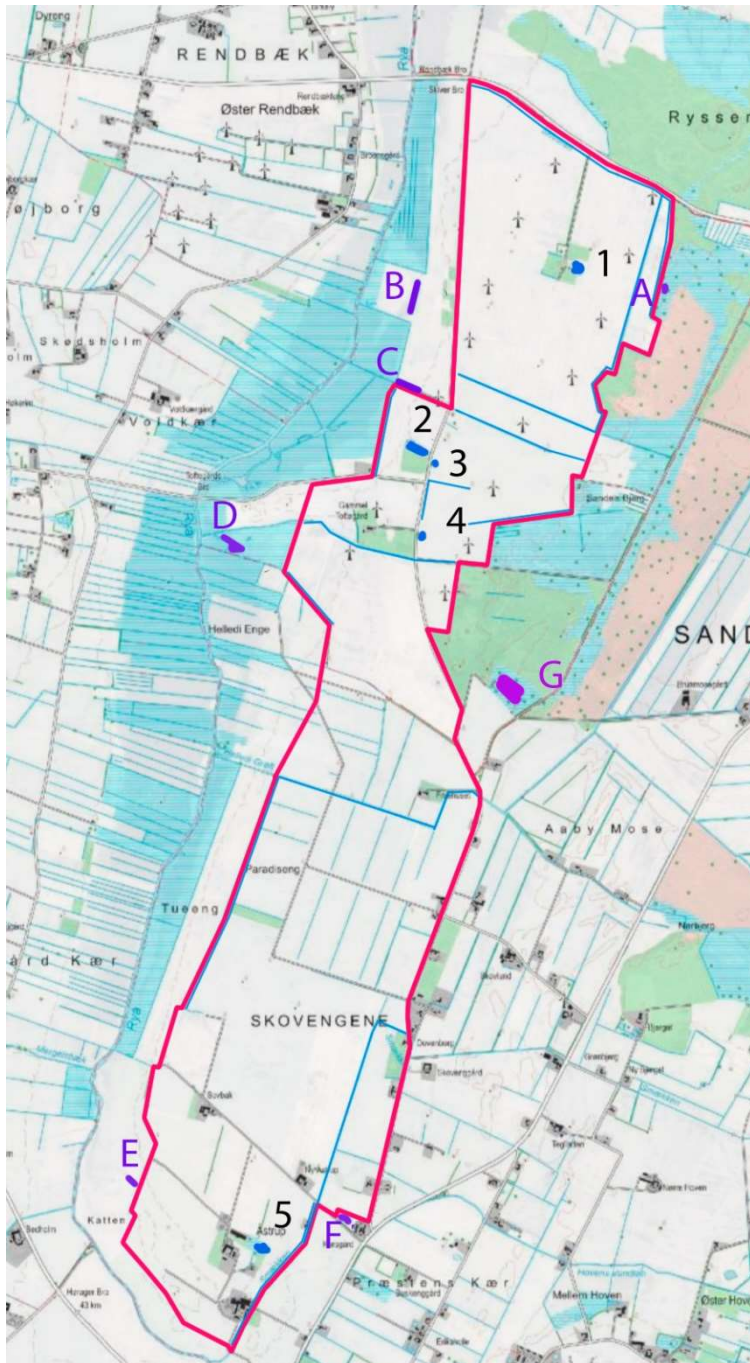
Der redegøres for ynglefuglenes forekomst i undersøgelsesområdet og de nærmeste omgivelser og for projektets potentielle påvirkning af ynglefuglene.

Figur 2. Projektområdet omfatter arealet inden for den røde streg, og undersøgelsesområdet for fugle omfatter desuden de arealer markeret med den blå streg.

Figur 3. Oversigt over hegn (lysegrønne streger) og skovbryn (mørkegrønne streger).

Figur 4. Vandhuller og vådområder inden for projektområdet er tegnet 1-5 og i de tilstødende områder betegnet A-G. Beskyttede vandløb er angivet med blå linjer.

Metoder

Der er foretaget en kvalitativ registrering af ynglefugle i projektområdet. Eventuelle Bilag IV-arter eller sjældne arters forekomst er kortlagt. Formålet med ynglefugletællingen er at registrere de ynglefugle der er knyttet til de levende hegn i området, de beskyttede naturtyper og de arter der yngler i skovbryn der støder op til projektområdet, og som vurderes at fouragere på de tilstødende marker. Desuden er registreret ynglefugle der måtte være på selve de dyrkede flader.

Fænologien for de arter, der yngler i området, er ret forskellig afhængigt af om de er standfugle, der påbegynder rugningen tidligt, eller trækfugle der først ankommer fra midten af april til midten af maj. Der er derfor foretaget besøg på følgende datoer: 23. marts, 6.-7. april, 29.-30. april, 12.-13. maj og 12. juni.

Registreringerne er foretaget fra en time efter solopgang og til sidst på formiddagen, hvor fuglenes aktivitet er størst. Det har ved alle besøg været godt vejr til registrering af ynglefuglene.

Fuglene er blevet indtegnet på feltkort, idet området er gennemgået langsomt ad ruter, der går langs hele områdets yderkant, og langs interne hegn samt ved de småbiotoper, der er i området. Alle kort er gengivet i medfølgende Appendiks.

Spurvefuglene er overvejende registreret ved at notere syngende eller kaldende fugle. Nogle arter er overvejende registreret visuelt. F.eks. er Gråkrage og Husskade overvejende vurderet ud fra antallet af reder. Arter der forekommer i det åbne land som og Bynkefugl, Sanglærke, Gul og Hvid Vipstjert er registreret visuelt. Andre arter som Rørhøg (redebyggende) Vibe, Gråand, Knopsvane, Grågås, mv. er overvejende registreret visuelt.

I nogle tilfælde svarer det maksimale antal ynglefugle til det maksimale antal fugle registreret ved en enkelt tælling. For nogle arter er antallet af ynglefugle højere end det maksimale på en enkelt tælling, hvis det er vurderet, at sangterritorierne ved flere tællinger har været så tilstrækkeligt langt fra hinanden, at der er tale om forskellige territorier. Sanglærker er blevet registreret i alle de dyrkede arealer, men antallet af ynglepar er ikke angivet. Det vil kræve en meget stor indsats at registrere denne art med større præcision. Arter som Rødhals, og droslerne er langt mere sangaktive før og efter solnedgang, og kan af denne grund også være underrepræsenteret.

Hvor delområderne grænser op til skovbevoksninger, er der registreret de arter, der har været i skovbrynet og op til ca. 30 m herfra (Figur 2).

Der er registreret et mindre antal arter, som formentlig er ynglefugle i nærliggende områder, og som er set fouragere i undersøgelsesområdet.

Resultater og vurdering af projektets potentielle påvirkning af ynglefuglene

I Tabel 1 er oplistet alle de registrerede fuglearter fordelt på hovedbiotoperne inden for projektområdet og på naboarealer inden for undersøgelsesområdet.

I Bilag I er der kortbilag for alle registrerede ynglefuglearter inden for undersøgelsesområdet, dog undtagen Sanglærke.

Der er registreret 44 arter af ynglefugle i undersøgelsesområdet. Alle arter er relativt almindelige ynglefugle. Inden for området yngler en del par af Sanglærke og Bomlærke som begge er anført som "Næsten truet" (NT). Desuden er der flere par af Vibe, Løvsanger og Gulspurv er listet som "Sårbar" (VU). De øvrige arters status i Rødlisten er "Ikke truet" (Aarhus Universitet 2024a).

Blandt de registrerede ynglefuglearter i projektområdet er Blåhals er opført på EF-Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1. Arten er dog rødlistet som "Ikke truet" (LC) (Aarhus Universitet 2024b).

Figur 5. En Blåhals han på sangpost i en blomstrende rapsmark i projektområdet i maj. Der blev registreret mindst 7 par af arten.

I det følgende vurderes projektets potentielle påvirkning af ynglefuglene, med det forbehold, at projektets udformning ikke er endeligt fastlagt. Det vil være muligt at foretage projektilpasninger, der begrænser påvirkningen af ynglefuglene. Projektilpasninger kan dog også direkte gavne ynglefuglene. F.eks. vil anlægsaktiviteter, der sker uden for fuglenes yngletid i perioden 1. marts til 1. august ikke have nogen negativ påvirkning af ynglefuglene. I den udstrækning at der foretages biotopsforbedringer, det kan f.eks. være i form af reduceret dræning, hævnning af vandstand i vandløb, reduceret jordbehandling, reduceret eller ophør af jagt, forbedring af vådområders kvalitet og anlæggelse af nye vådområder, da vil det kunne have en positiv påvirkning af ynglefuglene.

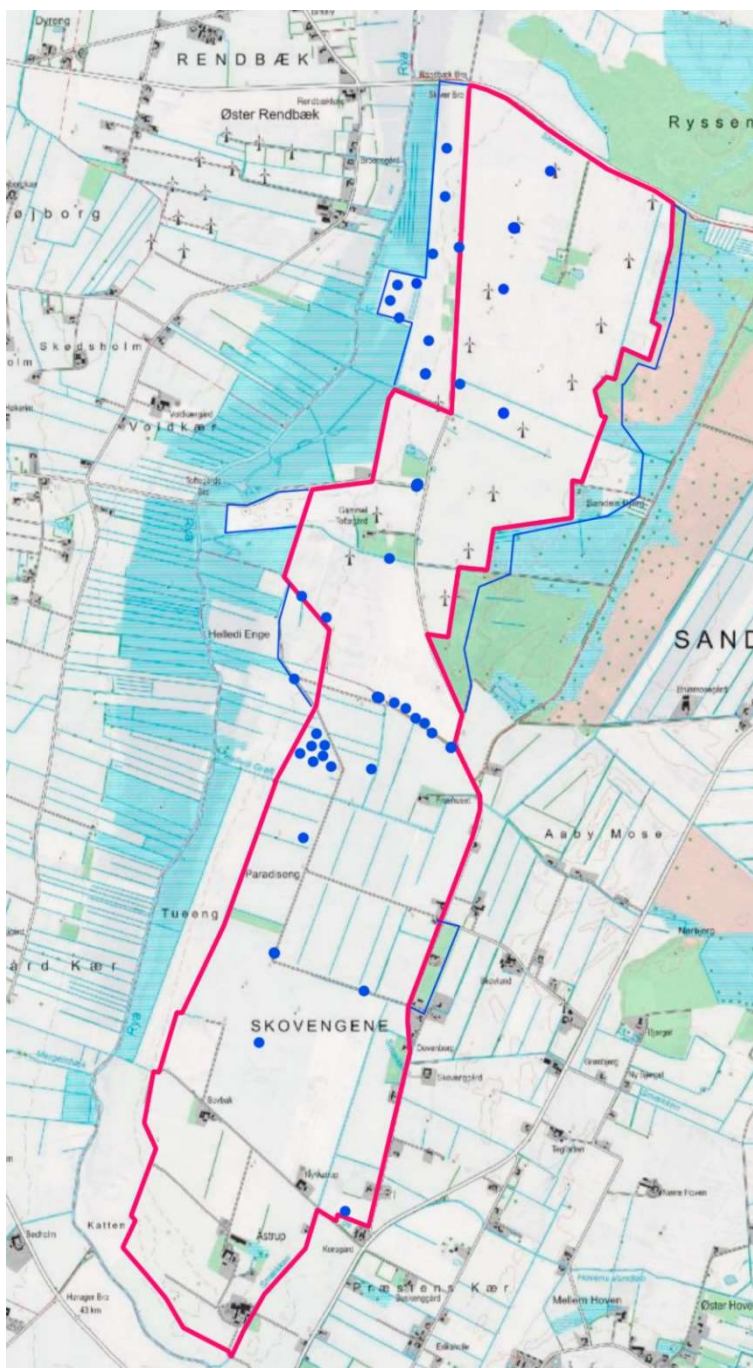
Agerlandsfugle

Følgende arter bygger deres rede på jorden og er udelukkende knyttet til de dyrkede arealer: Vibe, Sanglærke, Bomlærke og Gul Vipstjert (Figur 6). Der blev registreret 12 par ynglende Viber i projektområdet. De ynglede alle på nogle marker, hvor jordbehandlingen ikke var kommet i gang inden udgangen af april, og hvor der stod vandsamlinger. Bomlærker bygger rede på jorden og fouragerer udelukkende på jorden, men har buske og træer som sangpost, hvor de er blevet registreret i denne undersøgelse. En særlig koncentration af Bomlærke blev noteret ved et en-rækket læhegn centralt i området. Sanglærker er ikke kortlagt da det vil være meget tidskrævende. Sanglærker ynglede spredt ud i alle de dyrkede arealer. Det generelle indtryk var dog, at tætheden af ynglende Sanglærker er ikke særlig stor, i sammenligning med andre dyrkede arealer.

Denne gruppe af deciderede agerlandsarter vil potentielt blive negativt påvirket af etableringen af energiparken, idet disse arter foretrækker et åbent landskab. Hvor stor en negativ påvirkning af disse arter vil dog afhænge af udformningen og bredden på de korridorer, der bliver anlagt gennem området og i kanten af området. Hvis korridorer anlægges med en bredde på mindst 30 m og hvis der som udgangspunkt er en meget sparsom vegetation, gerne med såkaldte "lærkepletter" dvs. områder på 50-100 m² uden vegetation, så vil Bomlærke og Sanglærke formentlig kunne yngle her. Hvis der er områder, hvor vegetationshøjden er under 5 cm, og der står blankt vand til midten af april, er det muligt at Viber vil kunne yngle i disse korridorer, men de skal være bredere end 50 m. Bomlærker kan fint trives med 30 m bufferzoner, men de er også afhængige af, at de eksisterende hegn bevares.

Tabel 1. Liste med antal par for de registrerede fuglearter indenfor og udenfor projektområdet fordelt på de forskellige biotoper. Kilder for rødliste- og beskyttelsesstatus: Aarhus Universitet 2024 a og b.

Delområde		Projektområdet					Naboarealer				
		Vandhul/vandløb	Mark	Hegn	Skov/have	Sum	Mark	Hegn	Skov og krat	Vandhul	Sum
Art											
1	Gråand	3				3				2	2
2	Knopsvane	1				1					0
3	Grågås	1				1					0
4	Lille lappedykker	1				1					0
5	Grønbenet Rørhøne	1				1					0
6	Fasan				2	2					0
7	Musvåge					0			4		4
8	Rørhøg					0				1	1
9	Tårnfalk					0			1		1
10	Stor Flagspætte				1	1			3		3
11	Ringdue				15	15			6		6
12	Vibe			12		12	 8				8
13	Sanglærke		+		+						
14	Bogfinke			4	7	11		3			3
15	Gransanger			1	5	6					0
16	Løvsanger				4	4			2		2
17	Gærdesanger				1	1					0
18	Havesanger				1	1					0
19	Engpiber		2			2					0
20	Skovpiber				1	1			3		3
21	Hvid Vipstjert				3	3					0
22	Gul Vipstjert		1			1	1				1
23	Bynkefugl					0	1				1
24	Munk				3	3			1		1
25	Rødhals				2	2					0
26	Solsort			1	4	5			2		2
27	Sangdrossel				3	3			3		3
28	Blåhals	7			1	8	1		1		2
29	Grønirisk				1	1			1		1
30	Spætmejse				1	1					0
31	Blåmejse				2	2			1		1
32	Musvit				4	4			3		3
33	Topmejse					0			1		1
34	Tornirisk			2		2		1			1
35	Gærdesmutte				3	3			1		1
36	Stillits				1	1					0
37	Gulspurv			2	3	5		1	1		2
38	Bomlærke		4	9	1	14	1	1			2
39	Stær				1	1					0
40	Rørspurv	1	10			11	2				2
41	Skovskade					0			4		4
42	Råge				10	10					0
43	Husskade			1		1					0
44	Gråkrage				3	3			2		2
Sum		15	17	32	83	147	14	6	40	3	63

Figur 6. Ynglefugle der udelukkende forekommer på markfladerne, undtagen Sanglærke.

Figur 7. En vibe på en stubmark i projektområdet i april 2024.

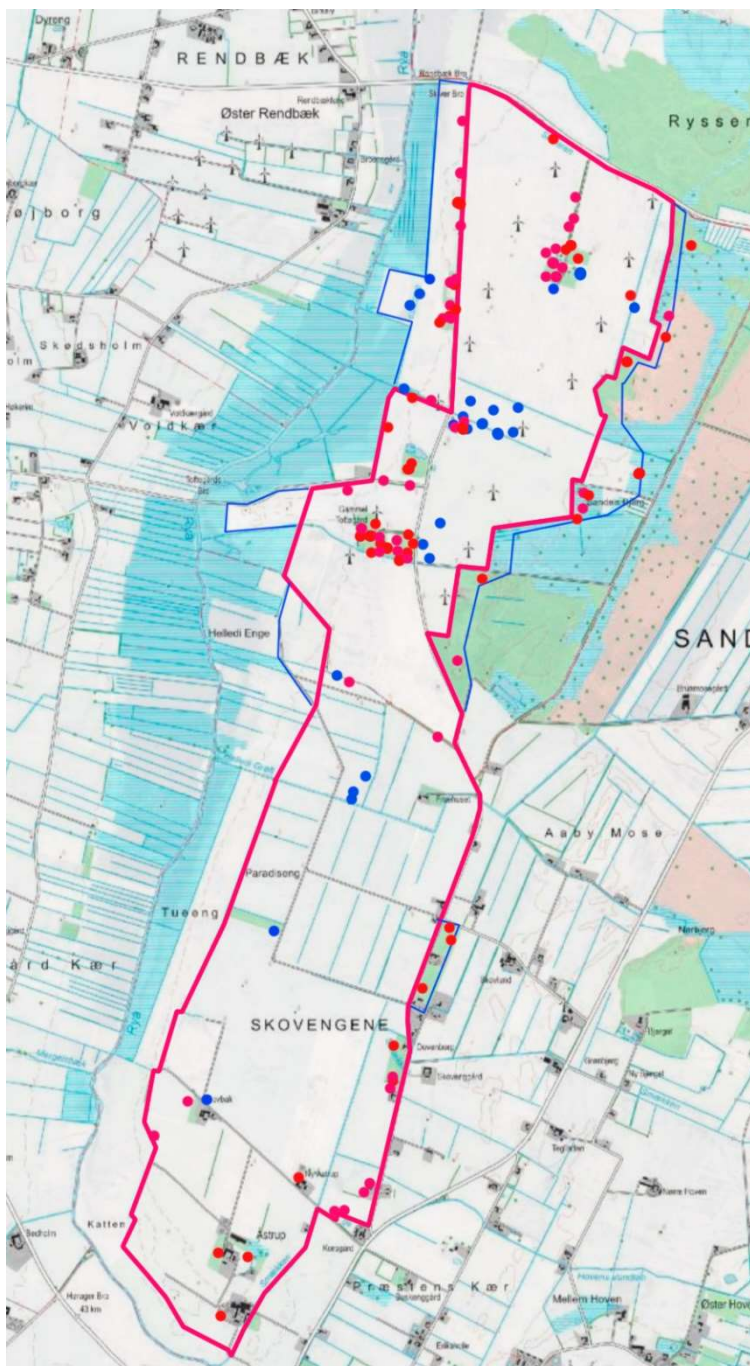
Fugle i hegn og bryn

Der er ca. 4,5 km hegn i området eller langs områdets periferi (Figur 3). Det er forholdsvis lidt, områdets areal taget i betragtning. Den overvejende del af projektområdet fremstår derfor meget åbent og træløst. Det gælder særligt den sydlige del af området. Der yderligere ca. 9 km skovbryn der grænser op til projektområdet, hvoraf langt hovedparten er i den nordlige del. Heri er indregnet afgrænsningen til større haver med omgivende beplantning.

Langt de fleste ynglefugle er knyttet til de skovbevoksede områder, plantager og beplantninger omkring bygninger, mens en del også forekommer, hvor der er hegn med træbevoksning. Mange af disse arter har deres rede i træbevoksningen, men fouragerer i varierende udstrækning også på de tilstødende marker. Det gælder f.eks. Ringdue, Fasan, Solsort, Sangdrossel, Gråkrage, Råge, Skovpiber, Bynkefugl, Bogfinke, Gulspurv, Grønirisk, Tornirisk, Skovpiber og Hvid Vipstjert (Figur 9).

Figur 8. En Gulspurv han. Arten yngler i hegn og tilgrænsende skovbevoksninger og fouragerer gerne på jorden i de tilstødende områder. Der blev registreret 5 par Gulspurve inden for projektområdet. Gulspurv er opført som sårbar på Den Danske Rødliste.

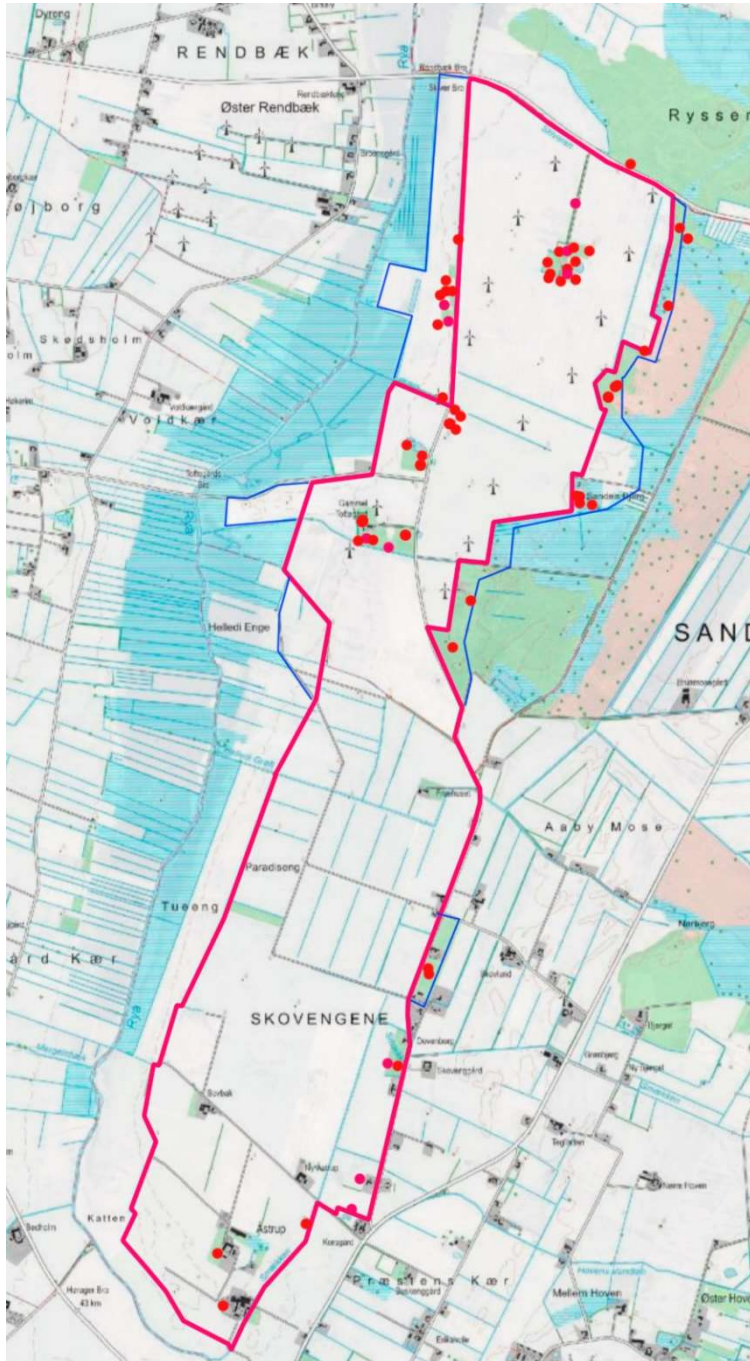

Figur 9. Alle arter, der yngler hegn og tilstødende skovbevoksninger m.v. men som i en vis udstrækning fouragerer på de tilstødende arealer.

Der var en mindre koloni af Råger på ca. 10 par i en bevoksning i den sydøstlige del af området. Rågerne fouragerer udelukkende på de omgivende marker.

Skovfugle

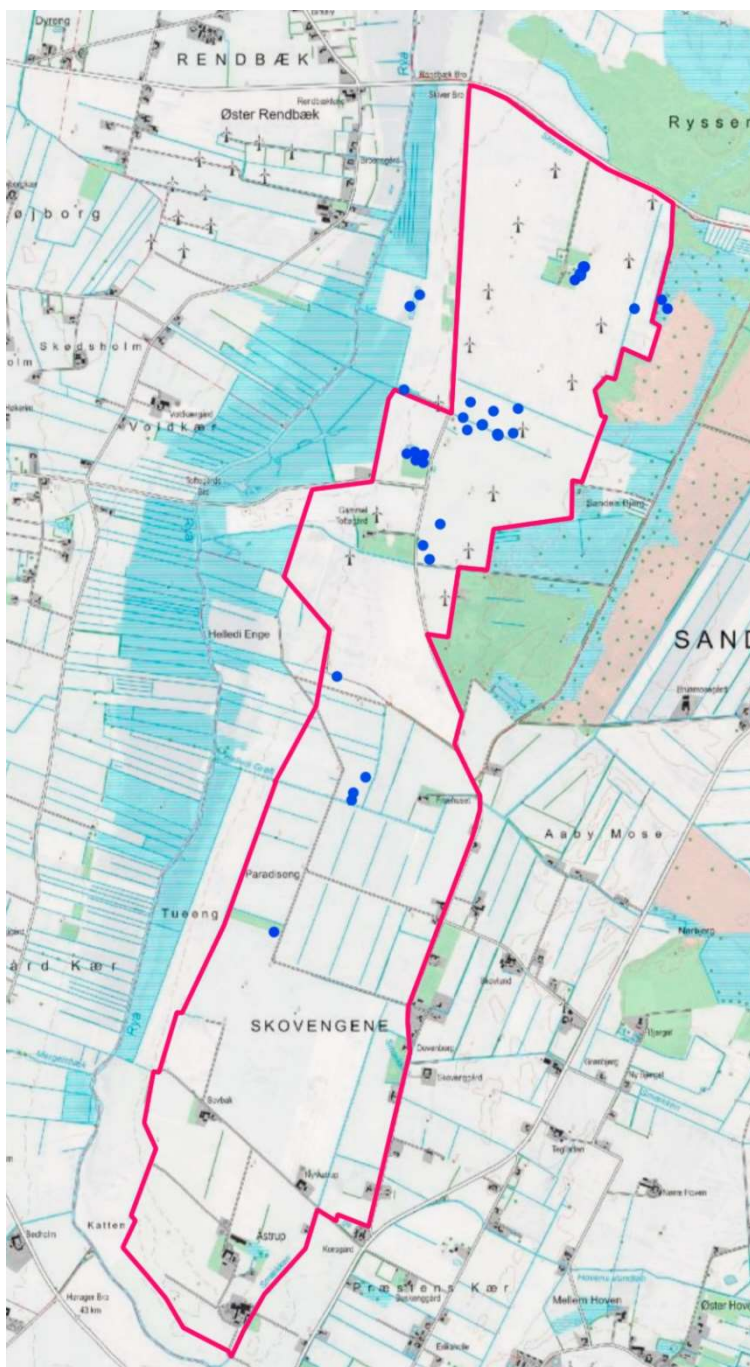
Nogle arter er udelukkende tilknyttet de træbevoksede områder, hvor de har deres rede og hvor de fouragerer. Det gælder f.eks. Topmejsen, Blåmejsen, Musvit, Spætmejsen, Gærdesmutte, Rødhals, Munk, Stor Flagspætte, Havesanger, Gærdesanger, Havesanger, Løvsanger, Gransanger og Skovskade. Deres forekomst er naturligvis helt afhængig af, at de eksisterende hegn og bevoksninger bevares.

Figur 10. Alle arter af fugle der kun yngler og fouragerer i træbevoksninger.

Fugle tilknyttet vådområder

En række arter er næsten udelukkende tilknyttet vådområder i form af vandhuller og mergelgrave. Det gælder f.eks. Lille Lappedykker, Gråand og Grønbenet Rørhøne (Figur 11).

Figur 11. Alle arter af ynglefugle der er tilknyttet vådområder og vandløb.

Rørspurv og Blåhals yngler både i vådområder og langs grøfter og vandløb, og fouragerer også i en vis udstrækning også i de omgivende dyrkede arealer. Blåhals er særligt tiltrukket af at fouragere i rapsmarker, der støder til vandløb med høje

stauder. Når Blåhals ankommer til ynglepladsen i slutningen af marts eller begyndelsen af april, holder de sig udelukkende til grøfter og vandløb, eller tagrørsbevoksning med vand under. Når rapsen blomstrer fouragerer de på de mange insekter som disse marker tiltrækker. Rørspurv som Blåhals vil kunne have en fordel af en generel vandstandshævning i vandløb, grøfter og kanaler og en generel ekstensiv slåning, men vil omvendt kunne blive negativt påvirket, hvis projektområdet drænes og der foretages en hårdhændet vedligeholdelse af vandløbene og deres bredder.

For de øvrige arter tilknyttet vådområderne gælder, at de er direkte afhængige af kvaliteten af disse vådområder. Hvis vådområderne (vandhuller og damme) plejes mhp. at forbedre deres tilstand, f.eks. som yngleområde for padder, så vil det også komme disse arter til gode. Hvis der anlægges flere vandhuller, vil det naturligvis også være gavnligt for de ynglefugle der er tilknyttet vand.

Ynglefugle uden for området

Nogle få arter yngler uden for undersøgelsesområdet, men fouragerer hovedsageligt på marker, både udenfor og i undersøgelsesområdet. Det gælder rovfuglene Kongeørn, Rørhøg, Rød Glente, Musvåge, Spurvehøg og Tårnfalk, der alle har relativt store fourageringsområder.

Figur 12. En Rørhøg han fouragerer i naboområdet til projektområdet, hvor et par ynglede.

Rørhøg blev registreret som sikker ynglefugl i Vandhul B, da et par blev set redebyggende d. 6. april 2024. Dette vandhul er formentlig en gammel mergelgrav der er tilgroet i tagrør, er blevet opgravet i den sydlige ende siden 2018 (Figur 4). Her blev set parring og redebygning af både han og hun. Rørhøgenes kan fouragere over dyrkede marker, men det må antages, at dette pars vigtigste fourageringsområder udgøres af de vidstrakte engarealer omkring Ryå. Se også Durinck 2016 og at de derfor ikke påvirkes væsentligt af projektet.

Rød Glente blev set et par gange fouragerende i området under ynglefugle-registreringerne, men blev ikke fundet ynglende. Rød Glente fouragerer i ret stor udstrækning på ådsler herunder f.eks. trafikdræbte dyr. Andre fødekilder for Rød Glente skyldes også i en vis udstrækning menneskelige aktiviteter, som jagt og dyr der dræbes af landbrugsmaskiner osv. Derfor er det ikke umiddelbart muligt at vurdere, hvordan arten vil kunne blive påvirket af projektet. De få registreringer af Rød Glente skyldes formentlig et ynglepar af Rød Glente i Store Vildmose. Bevoksningerne ved Gl. Toftegård og Mosegård, kunne være potentielle ynglesteder for Rød Glente, hvis lokaliteterne forbliver relativt uforstyrrede. Det gælder også for tilstødende områder i områder ved Sandels Bjerg og Store Vildmose.

Musvåge blev registreret som sandsynligt ynglende i de tilstødende områder af Store Vildmose, men ikke i selve projektområdet. Musvåger fouragerer i stor udstrækning i de omgivende åbne områder, hvor de hovedsagelig fanger mus. Hvis energiparken drives ekstensivt med græs, kan musebestanden i området sandsynligvis øges betydeligt, og Musvåger vil have mulighed for at kunne fouragere på disse i de korridorer og bufferzoner der forekommer. Fuldstændigt tilsvarende forhold gælder Tårnfalk, der også overvejende lever af mus.

Der blev ikke iagttaget Spurvehøg i området, men det er en almindeligt forekommende ynglefugl, der dog lever en skjult tilværelse i yngletiden. Arten er specialiseret i at fange småfugle i luften og det er sandsynligt at den yngler i de tilstødende dele af Store Vildmose og fouragerer langs hegn andre bevoksninger. En potentiel påvirkning af Spurvehøg afhænger af om projektet får en positiv eller negativ påvirkning af småfuglebestandene.

Kongeørn blev ikke registreret i området under feltarbejdet. Durinck (2016) havde heller ingen observationer af Kongeørn i området under en større undersøgelse i 2015-2016, hvorfor han konkluderede, at området ikke har stor betydning for Kongeørn (Durinck 2016). Et par Kongeørne har siden etableret sig som ynglefugle i Store Vildmose i 2024 ved Ørnefæner ca. 3,5 km øst for den nordlige del af projektområdet. Der er 4 observationer af Kongeørn i DOF-basen fra den nordlige del af projektområdet fra de sidste 15 år og de er alle siden 2020, og den ene observation af Kongeørn er fra februar 2024. Kongeørnene ses meget hyppigt i området omkring Ørnefæner og Sandels Fæner. Det vurderes, at der fortsat ikke

grundlag for at antage at projektområdet er vigtigt som fourageringsområde for Kongeørn.

Litteratur

Aarhus Universitet 2024a. Den Danske Rødliste. Downloaded 1.6.2024 fra <https://ecos.au.dk/forskningraadgivning/temasider/redlist/soeg-en-art>

Aarhus Universitet 2024b. Oversigt over arter på EF-Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I. Downloaded 1.6.2024 fra https://novana.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdatacentre/Biodiversitet/NOVANA_Naturtyper/Fugle/Tabel1.pdf

Durinck, J. 2016. Undersøgelse af forekomster af beskyttede eller talrige fuglearter ved mølleprojektet Rendbæk Øst. for Udført for Dansk Vindenergi ApS. Upubliceret rapport.

Rasmussen LM 2024. Notat om registrering af padder og krybdyr i BioCirc's projektområde Jammerbugt Go Green, 2024. Rapport til COWI.

Figur 13. En nyklækket vibeunge på jagt efter noget at spise. En relativt sen start på jordbehandlingen på flere marker, pga. den megen nedbør i foråret, betød at flere par viber havde held med at udruge æggene inden maskinerne dukkede op.